

KETTUJEN kanssa kohti kestävää tulevaisuutta

Helsingin kasvatuksen ja koulutuksen toimialalla on kehitetty yhdessä varhaiskasvatusalan ammattilaisten ja lasten kanssa Kettu-malli. Mallissa on seitsemän kettua, joiden kanssa perehdytään kestävän kehityksen tavoitteisiin (Agenda 2030). Jokaisella ketulla on oma tarinansa, joka vie jonkin kestävyysilmiön äärelle.

Esimerkiksi Retki-kettu tutustuu Kultakuoriaisen kanssa metsien lahopuiden merkitykseen, Kokki-kettu ihmettelee jonglööraavan Aavikkokehtun kanssa ruoan riittävyttä ja Keksijä-kettu tutkii Lonni-lokin kanssa muovien uusiokäyttömahdollisuuksia.

Kettujen tarinat eivät tarjoa valmiita vastauksia tai ratkaisuja, vaan jättävät ne avoimiksi. Taustalla on ajatus siitä, että lapset pääsevät itse pohtimaan ja kokeilemaan erilaisia ratkaisuvaihtoehtoja keksien, tutkien ja leikkien.

”Hääkakkumalli”

Mallin kehittämisen lähtökohtana on ollut varhaiskasvatussuunnitelman perusteet, joissa todetaan, että varhaiskasvatuksessa tunnistetaan ja noudatetaan kestävän elämäntavan periaatteita niin, että sosiaalinen, kulttuurinen, taloudellinen ja ekologinen ulottuvuus huomioidaan (Vasu 2018, 21). Lisäksi perusteisiin on kirjoitettu, että varhaiskasvatuksessa tuetaan lasten myönteistä suhtautumista tulevaisuuteen (Vasu 2018, 23).

Edellä mainittu kokonaiskestävyys on huomioitu kettukavereiden tarinoissa hyödyntämällä uutta tapaa esittää Agenda 2030 -kehitystavoitteet. Tässä ”hääkakkumallissa” pohjalla ovat toimivat ekosysteemit ja keskitasolla kestävät yhteiskunnat. Kolmantena kerroksena on talous, joka on osa muuta kestävästä yhteiskuntaa. Ylimpänä ovat yhteistyö ja kumppanuus, joita tarvitaan kaikkien tavoitteiden saavuttamiseen. Kettujen arvopohjassa näkyy selkeästi myös ekososiaalisen sivistyskäsitteiden ihanne, jossa korostuvat muun muassa vastuullisuus ja kohtuullisuus.

Tavoitteena tukea hyvän elämän edellytyksiä

Kettu-kavereiden kanssa rakennetaan myönteistä suhtautumista tulevaisuuteen. Jokaisen ketun kanssa toteutetaan erilaisia tulevaisuusharjoituksia, joissa yhdistellään mielikuvitusta, luovuutta, intuitiota, leikkiä ja ajattelutaitoja. Esimerkiksi Taiteilija-ketun kanssa luodaan erilaisia tulevaisuuksia draaman, musiikin, satujen ja tanssien avulla. Dialogitaitojen kehittämiseen taas kutsuu Viisas-kettu, jonka kanssa toteutetaan lasten omia ajatushautomoita.

Dialogipedagogiikasta ja lasten filosofiakasvatuksesta inspiraatiota saanut Viisas-kettu tietää, että kestävien elämäntapojen takana ovat kestävä ajattelutavat. Kettu-hautomot ovat dialogisia yhdessä ajattelun hetkiä, joissa oman ajattelun, ajatusten sanoittamisen ja muiden kuuntelemisen taidot kehittyvät.

Kettu-mallin tavoitteena on tukea hyvän elämän edellytyksiä vahvistamalla ilmasto- ja ympäristökasvatusta, kiertotalousosaamista ja tulevaisuudenlukutaitoa. Oppimis- ja kasvatusteorioista kiinnostuneet huomaavat, että Kettu-mallissa on

aineksia transformatiivisesta oppimisesta ja laajemminkin kriittisestä pedagogiikasta.

Kettu-käpälin seikkailemaan

Jokaisella ketulla on materiaalissa lähes 30 käpälää. Käpälillä tunnustellaan, tutkitaan ja tartutaan kestävästä tulevaisuudesta tekemiseen. Käpälet koostuvat todellisen maailman ilmiöistä, luovasta ajattelusta, tulevaisuuden tutkimisesta ja uusien ratkaisujen pohtimisesta. Käpälet on suunniteltu niin, että niitä voi soveltaa lasten iän, kiinnostusten, ajatusten ja toiveiden mukaan.

Jokaisen ketun kanssa seikkaillaan ympäri Stadia eli hyödynnetään koko kaupunkia oppimisympäristönä. Kettu-kohteet ovat paikkoja, joihin voi retkeillä oman ryhmän kanssa perehtyen kyseisen ketun teemaan uudessa kontekstissa ja laajentaen osaamistaan. Kettu-kohteet voivat olla esimerkiksi kirjastoja, museoita, puutarhoja tai kierrätyskeskuksia.

Kettu-mallin yhteiskehittämiseen on osallistunut yli 250 varhaiskasvatusalan ammattilaista ja lähes 60 lasta. Kettu-malli valittiin sitovaksi tavoitteeksi Helsingin varhaiskasvatukseen vuodesta 2022 eteenpäin. Tämä tarkoittaa sitä, että Helsingin kaupungin jokaisen päiväkodin jokaisessa ryhmässä seikkaillaan ensi vuonna yhdessä kettujen kanssa. Tulevaisuus on myönteinen.

Kettu-kirja – Tutkien, seikkaillen ja leikkien kohti kestävästä tulevaisuudesta julkaistiin digiversiona marraskuussa 2021, ja myöhemmin se ilmestyy painettuna. Kirja sisältää Kettu-tarinoiden lisäksi Käpälet, Kettu-faktat ja Kettu-kohteet.

Keksijä-ketun tarina

Keksijä-kettu tykkää rakennella, kehitellä ja luoda uutta. Keksinnöillään hän haluaa lisätä hyvinvointia, hauskuutta ja huolenpitoa. Erityisesti Keksijä-kettu on kiinnostunut luonnon hyvinvoinnista ja tavaroiden uudelleen käyttämisestä. Tällä hetkellä hän on innostunut siivousroboteista, ilmastonviilentäjistä ja puunistuttajakoneista. Keksijä-ketun seurassa on helppo innostua mistä tahansa.

Keksijä-kettu heräilee suuren laivaterminaalilin lähellä olevalta puistoaukiolta. Hän on nukkunut yön ulkona itse keksimässään leijuvassa riippumatossa. Riippumatto nousee itsestään noin raitiovaunun korkeudelle aina, kun siihen menee selälleen lepäämään.

– Näh, mistäs tämä matto nyt laskeutuikaan alas, kettu tuhisee juuri herättyään ja katselee samalla ympärilleen.

– Niin, tuostahan se oli, kettu sanoo ja vetää maton yhdestä hapsusta.

Maahan laskeutuessaan riippumatosta muodostuu eväsviltti, jonka päällä on kätevä aloittaa aamupalan valmistelu. Kettu ottaa laukustaan kaakaokeittimen ja eväspussin, jossa on kaksi herkullisen näköistä vaniljarinkeliä.

– Mikä mahtava aamu, kettu miettii katsellessaan horisonttiin.

– Hörps, kaakao maistuu jotenkin paremmalta täällä ulkona, kettu miettii.

Kesken aamupalan Keksijä-kettu huomaa lokkiparven kauempana, lähellä merenranta.

– Ahaa, myös lokit ovat heränneet aamupalalle, kettu pohtii.

Kettu kiinnittää huomiota lokkiparven ääntelyyn, joka saa hänet miettelemään. Lokkien äänessä on kirkumisen lisäksi jotain sellaista, mikä kuulostaa hädältä. Kettu päättää kokeilla uutta keksintöään, joka muistuttaa kaukoputkea, mutta sillä voi nähdä paljon tarkemmin ja näkemisen lisäksi sillä voi kuulla ääntä sieltä, mihin putken kohdistaa. Keksijä-kettu sanoo sitä kaukokuvaääniputkeksi, mutta hänen mielestään sille pitäisi keksiä jokin parempi nimi. Hän rakensi keksintönsä vanhasta suurennuslasista ja mikroskoopista, jotka löysi sattumalta roskalavalta.

Kaukokuvaääniputkella kettu näkee lähemmäs, lähemmäs ja lähemmäs. Sitten hän tarkentaa kuvaa vielä vähän ja huomaa rannalla makaavan lokin, joka vääntelehtii oudosti.

– Sillä taitaa olla jokin hätänä, kettu pohtii.

– Nyt on toimittava nopeasti!

Kettu pakkaa tavaransa ja katsoo, ettei maahan jäänyt roskia. Sitten hän säntää kettumaisen nopeasti kohti rantaa, ja yhdessä hujauksessa hän on jo meren äärellä. Keksijä-kettu saapuu hiekkarannalle viikset ojossa ja huomaa, että maassa sätkivä lintu onkin hänen ystävänsä Lonni-lokki. Lonni on sotkenut jalkansa muovipussiin, eikä ole saanut muovia irti nokallaan tai siivillään.

Keksijä-kettu sivaltaa muovin riekaleiksi terävillä hampaillaan, ja hetkessä Lonni vapautuu muovikahleesta. Pelästynyt Lonni pyrähtää jaloilleen ja antaa pitkän halauksen ystävälleen.

– Kiitos kettu, sinä pelastit minut.

– Minä näin kaukaa lokkiystäväsi ja päättelin, että täällä tarvitaan apua, kettu sanoo.

– Eikä tämä ollut ensimmäinen kerta, kun täällä tarvitaan apua, Lonni jatkaa.

– Viime viikolla Sese-sorsa juuttui räpylöistä jonkinlaiseen verkkoon.

Keksijä-kettu katsoo rantaviivaa ja näkee nopealla vilkaisulla muovipillejä, muovipusseja ja tölkkien muovirenkaita.

– Tälle tilanteelle pitää heti tehdä jotain, kettu sanoo päättäväisesti.

– Kutsutaan kettukerho koolle ja aloitetaan roskien kerääminen tältä rannalta, kettu innostuu.

– Olen nähnyt roskien kelluvan myös meressä, Lonni jatkaa.

– Sitten meidän pitää keksiä, kuinka saamme roskat kerättyä myös merestä, kettu pohtii.

– Lähdetään selvittämään tätä asiaa, Lonni huudahtaa.

– Hei! Tuli vielä yksi idea mieleen. Kehitetään sellaisia koneita, jotka tekevät kerätyistä roskista jotain uutta, kettu hoksaa.

– Eli ensin siivotaan ranta ja sitten lähdetään kettumajaan kehittelemään koneita.

TEKSTI: **Anssi Almgren**
KETTU-KUVITUKSET:
Riku Ounaslehto

Kirjoittaja toimii kestävän tulevaisuuden pedagogisena asiantuntijana Helsingin kaupungin kasvatuksen ja koulutuksen toimialalla. Vapaa-ajalla hän tekee musiikkia, pyöräilee ja katselee jalkapalloa.

@kettukaverit

Esimerkkejä Keksijä-ketun käpelistä

• Keskustellaan yhdessä Keksijä-ketun tarinasta. Herättikö se ajatuksia, tunteita, kysymyksiä tai oivalluksia? Miten tarina voisi jatkua?
<https://maailmankoulu.fi/sadutus/>

• Tehdään tarinasta näytelmä, jossa on mukana lavasteet, leikkiä ja laulua.

• Perustetaan keksintölaboratorio, jossa ideoidaan ja rakennetaan uusia keksintöjä Lonni-lokin ja Keksijä-ketun kanssa. Keksinnöistä voi laittaa kuvia Instagramiin (@kettukaverit). Jos keksintöjen rakentamiseen kaivataan ilmaisia lisämateriaaleja, kannattaa kurkata tänne: kierratyskeskus.fi/myymalat_ja_palvelut/kadentaitopalvelu_napra

• Keksijä-kettu ja Lonni-lokki huomaavat rannalla, että Reissu-rotta heittelee maahan karkkipapereita. Miten hänelle voisi kertoa, ettei saa roskata? Selvitetään lisäksi, mihin roskat päätyvät, jos niitä heitetään maahan.

• Merten muovijätteen uusiokäyttö on kasvava trendi. Nykyään valmistetaan vaatteita, silmälasia ja kenkiä merten muoviroskasta. Mitä muita tavaroita merten muoviroskasta voisi tehdä teidän ryhmänne ja päiväkotinne käyttöön? Hyvään alkuun pääsee hakemalla netistä hakusanoilla: meri+muoviroska+lenkkarit tai meri+muoviroska+silmälasit.

• Keksijä-ketun laboratoriossa voi tehdä jännittäviä tieteellisiä tutkimuksia, jotka liittyvät löllölimaan, magneetteihin, kellumiseen ja vaikka mihin! Tutustutaan Helsingin yliopiston tarjoamiin tutkimussalkkuihin ja valitaan sieltä kiinnostavia työohjeita.

• Suunnitellaan ja kuvitetaan muoviroskien palautus- ja muokkaus-kone. Miten roskat syötetään sisään, mitä niille tapahtuu koneen sisällä ja minkälainen uusiotuote koneesta tulee ulos?

